

اثر شفافیت سود حسابداری بر ریسک ورشکستگی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

دکتر قدرت الله طالب نیا

دانشیار و عضو هیات علمی واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی

gh_talebniya@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۸/۱۰ ، تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۱۲/۱۰

چکیده

در تحقیق حاضر به بررسی اثر شفافیت سود حسابداری بر ریسک ورشکستگی شرکتهای پرداخته شده است. جامعه آماری در تحقیق حاضر تمامی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشند که با استفاده از روش حذف سیستماتیک ۱۱۴ شرکت از این جامعه آماری به عنوان نمونه انتخاب شده است. پس از اندازه گیری متغیرهای تحقیق داده های آماری مربوط با استفاده از آزمون جارک - برا مورد نرمال سنجی قرار گرفتند. نتایج حاصل از آزمون جارک - برا نشان دهنده نرمال نبودن توزیع داده های آماری است. به منظور نرمال سازی داده های آماری مربوط به متغیرهای تحقیق از روش تبدیلات جانسون استفاده شده است. نتایج حاصل از نرمال سنجی مجدد داده های آماری با استفاده از روش جارک- برا نشان دهنده نرمال بودن توزیع داده های آماری می باشد. فرضیه پژوهش عبارت است از اینکه: شفافیت سود حسابداری دارای اثر معناداری بر ریسک ورشکستگی شرکت می باشد. به منظور آزمون این فرضیه از تحلیل رگرسیون پانل به شیوه اثرتصادفی استفاده شده است. نتایج حاصل از برازش مدل رگرسیون در ارتباط با آزمون فرضیه پژوهش نشان دهنده این است که شفافیت سود حسابداری دارای اثر معناداری بر ریسک ورشکستگی شرکت می باشد و نوع این تاثیر، معکوس (منفی) است. یعنی با افزایش شفافیت سود حسابداری ریسک ورشکستگی کاهش می یابد.

واژه های کلیدی

سود حسابداری، شفافیت سود حسابداری، ریسک ورشکستگی.

۱. مقدمه

شفافیت سود حسابداری عبارت است از تغییر هم زمان سود و تغییر در سودآوری با بازده سهام [۱۱]. گزارشگری پیچیده، مبهم و غیر شفاف هیچ اطلاعاتی درباره ریسکهای موجود در شرکت نمی دهد. بازده مورد انتظار سهامداران تحت تاثیر ریسک اطلاعات قرار دارد و ریسک اطلاعات به میزان اطلاعات شخصی، اطلاعات عمومی و شفافیت اطلاعات بستگی دارد، به گونه ای که هر چه شفافیت اطلاعات ارائه شده کمتر باشد، افزایش صرف ریسک ناشی از شرایط ابهام، بازده مورد انتظار سرمایه گذاران را بالاتر می برد. سهامداران نیز در تعیین نرخ بازده مورد انتظار خود بر صورت های مالی شرکت، به ویژه سود گزارش شده تکیه میکنند. بنابراین شفافیت سود حسابداری گزارش شده در بر آورد بازده مورد انتظار سهامداران موثر است [۱۱]. کاهش شفافیت سود حسابداری باعث افزایش ریسک اطلاعاتی شده و این امر باعث افزایش صرف ریسک و در نهایت باعث افزایش بازده مورد انتظار سرمایه گذاران می گردد [۹]. هزینه سرمایه حداقل بازدهی است که شرکت باید بدست آورد تا بتواند پاسخگوی بازده مورد انتظار سرمایه گذاران باشد [۱۱]. بازده مورد انتظار سرمایه گذاران در واقع همان هزینه سرمایه شرکت است و در صورت افزایش باعث تحمیل ریسک هایی از قبیل ریسک ورشکستگی بر شرکت می گردد [۱۱].

با وجود روابط نظری مطرح شده توسط صاحب نظران مختلف و همچنین پژوهش های انجام شده در خصوص رابطه میان شفافیت سود حسابداری، ریسک اطلاعاتی، بازده مورد انتظار سرمایه گذاران، ریسک ورشکستگی در بازار های سرمایه توسعه یافته، بررسی این موضوع در ارتباط با بازار های سرمایه نوظهور از فقر مطالعاتی رنج می برد. و این ابهام همچنان وجود دارد که آیا افزایش شفافیت سود حسابداری می تواند مزایایی از قبیل کاهش ریسک ورشکستگی را در پی داشته باشد یا خیر. به منظور رفع ابهام هایی از این قبیل در این پژوهش کوشش می شود تا اثر شفافیت سود حسابداری بر ریسک ورشکستگی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار مورد سنجش و بررسی قرار گیرد تا در خصوص مزایای شفافیت سود حسابداری در بازار های نوظهور از قبیل بورس اوراق بهادار تهران شواهد بیشتری بدست آید.

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۲-۱. مبانی نظری پژوهش

۲-۱-۱. مفهوم سود

آدام اسمیت سود را بعنوان افزایش در ثروت تعریف می کند [۸]. اقتصاددان دیگری به نام هیکس این تعریف را گسترش داده است و سود را به عنوان حداکثر مبلغی تعریف می نماید که یک شخص می تواند در یک بازه زمانی مصرف نماید و در پایان آن بازه زمانی همان رفاهی را داشته باشد که در ابتدای آن بازه زمانی داشته است [۶]. ابروینگ فیشر در تعریف سود و سرمایه بیان می کند که سرمایه در حکم یک مخزن از بهاء بوده و سود جریان مبالغ به این مخزن در خلال زمان می باشد [۶]. بلکویی سود را به عنوان تفاوت میان درآمدهای تحقق یافته و هزینه های تحمل شده در یک دوره مالی تعریف می کند که با استفاده از اصول پذیرفته شده حسابداری اندازه گیری می شود [۸].

۲-۱-۲. اهمیت و کاربرد سود حسابداری

۲-۱-۲-۱. سودمندی در ارزیابی و سودمندی در پیش بینی

سود از جمله اطلاعات با اهمیت و پرکاربرد در میان اطلاعات مندرج در صورتهای مالی می باشد. از جمله موارد کاربرد سود می توان به سودمندی آن در ارزیابی و سودمندی آن در پیش بینی اشاره نمود. سود حسابداری یکی از معیارهای سنتی و کمی در ارزیابی عملکرد مدیریت بنگاه های اقتصادی می باشد که با استفاده از آن می توان عملکرد مدیران بنگاه های اقتصادی را مورد سنجش قرار داد (سودمندی در ارزیابی) همچنین از سود حسابداری می توان به عنوان معیاری جهت پیش بینی جریان وجه نقد عملیاتی آتی و سود حسابداری آتی استفاده نمود (سودمندی در پیش بینی).

۲-۱-۲-۲. ارتباط سود حسابداری با قیمت سهام

از دیگر موارد اهمیت سود این است که با قیمت سهام در ارتباط می باشد. تعداد زیادی در پژوهش ها نشان می دهند که میان انتشار اطلاعات درباره سود و تغییرات در قیمت اوراق بهادار

رابطه وجود دارد. تئوری مدیریت مالی مدرن پیشنهاد می کند که قیمت سهام را می توان از طریق تعیین ارزش فعلی جریانهای نقدی آتی مورد انتظار، حاصل از سود نقدی سهام و با استفاده از یک نرخ بازده مناسب با سطح ریسک شرکت تعیین کرد، به علاوه سود نقدی سهام تابعی از سود حسابداری است. همچنین هرگونه اصلاح و تعدیل نسبت به انتظارات درباره سود هر سهم آتی شامل آن اطلاعاتی که ناشی از دستیابی به اطلاعات جدید درباره اعلان سود باشد، منجر به تغییر قیمت سهم خواهد شد [۱۲].

۲-۱-۳. انتقاد های وارده بر سود

انتقاد های زیادی بر سود حسابداری وارد شده است که از جمله آنها می توان به عدم انطباق آن با مفاهیم دنیای واقعی اشاره نمود، بر اساس این انتقاد سود حسابداری اندازه گیری شده مبتنی بر مفاهیمی از قبیل مقابله درآمد و هزینه و همچنین تحقق درآمد و مفاهیم دیگری است که در دنیای واقعی همتایی ندارند (۶). انتقاد مهم دیگر وارده نسبت به سود حسابداری مربوط به هموارسازی سود است. که در ادامه به تشریح آن پرداخته می شود.

۲-۱-۴. هموار سازی سود

هموارسازی سود، جذاب ترین الگوی مدیریت بر سود است که با هدف حذف نوسان های ادواری سود انجام می گردد [۱۲]. هپ ورث هموارسازی سود را عملی سفسطه آمیز و رندانه تعریف می کند که در چارچوب اصول و استانداردهای پذیرفته شده حسابداری انجام می شود [۱۲]. هموارسازی سود همواره به عنوان یکی از انتقادهای وارده بر سود توسط منتقدین و محققین مورد توجه قرار گرفته است مبنی بر اینکه سود حسابداری به علت قابلیت هموارسازی دارای صلاحیت لازم به منظور استفاده از آن برای ارزیابی عملکرد مدیریت نمی باشد. زیرا مدیریت به منظور بالاتر نشان دادن سطح عملکرد خود ممکن است و می تواند از هموارسازی سود به عنوان یک ابزار نادرست استفاده کند و بدین طریق بخواهد سرمایه گذاران و بازار را فریب دهد هر چند که در بسیاری از موارد ادعا شده است که بازار مغلوب فریب های مدیریت نمی شود.

۲-۱-۵. شفافیت سود حسابداری

باتوجه به موارد مطروحه پیرامون سود حسابداری این نکته مهم لازم به ذکر است که سود حسابداری به عنوان یک بخش مهم از اطلاعات حسابداری تلقی شده و شفافیت و عاری بودن آن از ابهام از اهمیت ویژه ای برخوردار است. شفافیت سود حسابداری عبارت است از تغییر هم زمان سود و تغییر در سودآوری با بازده سهام [۱۱]. کاهش شفافیت سود حسابداری باعث افزایش ریسک اطلاعاتی شده و این امر باعث افزایش صرف ریسک و در نهایت باعث افزایش بازده مورد انتظار سرمایه گذاران می گردد [۹].

۲-۱-۶. ورشکستگی و شرکتهای ورشکسته

در ادبیات مالی واژه های غیر متمایزی برای ورشکستگی وجود دارد برخی از این واژه ها عبارتند از: وضع نامطلوب مالی، شکست، عدم موفقیت واحد تجاری، وخامت، ورشکستگی، عدم توان پرداخت دیون و غیره.

دان و براداستریت اصطلاح شرکت های ورشکسته را این گونه تعریف می کنند: واحد های تجاری که عملیات تجاری خود را به علت واگذاری یا ورشکستگی یا توقف انجام عملیات تجاری یا زیان توسط پستانکاران متوقف می کنند. بر اساس ماده ۱۴۱ قانون تجارت کشور ایران شرکتهایی که زیان انباشته آنها بیش از نصف سرمایه آنها باشد ورشکسته تلقی می شوند. بدین ترتیب ورشکستگی به معنای تحمل زیان به میزان بیش از ۵۰ درصد سرمایه شرکت می باشد.

۲-۱-۷. ریسک ورشکستگی

ریسک ورشکستگی از جمله متغیر هایی است که در تصمیم گیریهای متعددی مانند اعطای اعتبار توسط اعتبار دهندگان و همچنین تصمیم های سرمایه گذاری توسط سرمایه گذاران مورد استفاده قرار می گیرد. ریسک ورشکستگی تابعی از عوامل متعددی نظیر داراییها، بدهی ها، سود و زیان شرکت و سایر اقلام مندرج در صورتهای مالی و برخی از اقلام ناشناخته می باشد که توسط محققین مختلف به منظور اندازه گیری احتمال و ریسک ورشکستگی از آنها استفاده شده است. مدلهای زیادی به منظور اندازه گیری ریسک ورشکستگی وجود دارند که از جمله معروف ترین آنها به شرح زیر می باشند:

جدول ۱: مدل‌های اندازه‌گیری ریسک ورشکستگی

مدل	ویناگر واسمیت	مروین	بیور	آلتمن	اسپرینگیت	اهلسون	تافلر	فالمر	کا- اسکور
سال	۱۹۳۵	۱۹۴۲	۱۹۶۶	۱۹۶۸	۱۹۷۸	۱۹۸۰	۱۹۸۳	۱۹۸۴	۱۹۸۷

۲-۲. پیشینه پژوهش

پیشینه پژوهش‌های انجام شده پیرامون موضوع پژوهش حاضر به شرح جدول ۲ می‌باشد:

جدول ۲: پیشینه پژوهش‌های انجام شده پیرامون موضوع پژوهش

نتیجه	عنوان تحقیق	کشور	سال تحقیق	نام محقق
میان شفافیت سود و هزینه سرمایه یک رابطه منفی و معنادار وجود دارد و شرکت‌هایی که از شفافیت سود بالاتری برخوردارند از یک هزینه سرمایه پایین‌تر تجربه می‌کنند.	بررسی رابطه میان شفافیت سود و هزینه سرمایه	ایالات متحده	2010	بارت و همکاران
شرکت‌های دارای هزینه سرمایه بالاتر در سال قبل تمایل بیشتری در افشای داوطلبانه مسئولیت اجتماعی در سال جاری دارند.	بررسی رابطه میان افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی و هزینه حقوق صاحبان سهام	ایالات متحده	2011	دی هالیوال
شفافیت سود حسابداری دارای رابطه منفی و معنی‌داری با بازده مورد انتظار سهامداران و هزینه	بررسی رابطه میان شفافیت سود حسابداری و هزینه سرمایه پرداخت	ایالات متحده	2014	بارت

سرمایه می باشد				
دو ویژگی پایداری سود و هموار بودن سود با هزینه سرمایه رابطه معکوس دارند	بررسی رابطه میان هزینه حقوق صاحبان سرمایه و ویژگی های سود	ایران	1388	ثقفی و بولو
بین هزینه سرمایه و کیفیت ارقام تعهدی رابطه معکوس وجود دارد .	تاثیر کیفیت گزارشگری مالی و ریسک اطلاعات بر هزینه سرمایه	ایران	1388	عرب مازار یزدی
سه بعد از شفافیت یعنی شفافیت اطلاعات مالی و شفافیت ساختار مالکیت و شفافیت ساختار هیات مدیره بر رفتار سرمایه گذاران تاثیر گذار است.	بررسی رابطه میان شفاف سازی اطلاعات مالی و رفتار سرمایه گذاران	ایران	1388	سینایی

۳. فرضیه های پژوهش

پژوهش حاضر دارای یک فرضیه به شرح زیر می باشد :

شفافیت سود حسابداری دارای اثر معناداری بر ریسک ورشکستگی است .

بنابراین :

0 :شفافیت سود حسابداری دارای اثر معناداری بر ریسک ورشکستگی نیست .

1 :شفافیت سود حسابداری دارای اثر معناداری بر ریسک ورشکستگی است .

۴. روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر ماهیت یا روش اجراء یک پژوهش توصیفی از نوع همبستگی می باشد زیرا به سعی در تبیین روابط میان دو متغیر دارد . همچنین از نظر هدف یک پژوهش کاربردی است زیرا نتایج حاصل از آن توسط طیف وسیعی از استفاده کنندگان مورد استفاده قرار می گیرد .

۴-۱. قلمرو پژوهش

قلمرو موضوعی پژوهش: اثر شفافیت سود حسابداری بر ریسک ورشکستگی.

قلمرو مکانی پژوهش: بورس اوراق بهادار تهران.

قلمرو زمانی پژوهش: سال ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۲.

۴-۲. جامعه آماری و نمونه گیری

جامعه آماری در پژوهش حاضر تمامی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشند که با لحاظ نمودن معیارهایی و به روش حذف سیستماتیک (روش نمونه گیری هدفمند) نمونه ای را به منظور انجام پژوهش از آن انتخاب می نمایم. مشروح نمونه گیری از جامعه آماری به شرح جدول زیر می باشد:

جدول ۳: نمونه گیری در تحقیق حاضر

593	کل شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تا سال ۹۲
258	شرکتهایی که در قلمرو زمانی تحقیق در بورس حضور ندارند
85	شرکتهایی که سال مالی آنها منتهی به ۲۹ اسفند ماه نیست
35	شرکتهایی که لیزینگ و واسطه گری مالی هستند
101	شرکتهایی که اطلاعات مورد نیاز آنها در دسترس نیست
(479)	جمع شرکتهایی که معیارهای مورد نظر را لحاظ نکردند
114	حجم نمونه منتخب

4-3. ابزار گرد آوری اطلاعات مورد نیاز

در پژوهش حاضر به منظور گردآوری اطلاعات مورد نیاز از روش کتابخانه ای استفاده شده است. در روش کتابخانه ای به منظور گردآوری اطلاعات از اسناد و مدارک مربوط به نمونه استفاده می شود. اسناد و مدارک نمونه منتخب در پژوهش حاضر شامل صورتهای مالی اعضای نمونه منتخب است که از طریق پایگاه اینترنتی بورس و اوراق بهادار تهران و نرم افزار ره آورد نوین به منظور کسب آنها استفاده شده است.

۴-۴. نرم افزار های مورد استفاده در پژوهش

در پژوهش حاضر به منظور اندازه گیری متغیرها و تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزارهای EXCEL و EVIEWS استفاده شده است. علت بکارگیری این نرم افزارها کاربرد مناسب و مفید آنها در اقتصاد سنجی و پژوهش های مالی و حسابداری می باشد.

5-4. مدلها و متغیر های پژوهش

1-5-4. متغیر های پژوهش و نحوه اندازه گیری آنها

پژوهش حاضر دارای دو متغیر به شرح زیر می باشد:

متغیر مستقل

عبارت است از ریسک ورشکستگی که با استفاده از مدل زاوگین به شرح زیر اندازه گیری می شود:

$$y = 0.23883 - 0.108x_1 - 1.583x_2 - 10.78x_3 + 3.074x_4 + 0.486x_5 - 4.35x_6 - 0.11x_7$$
$$Rob = 1 / (1 + e^{-y})$$

در این مدل:

x_1 = فروش / متوسط موجودی ها

x_2 = متوسط موجودی ها / متوسط حسابهای دریافتی

x_3 = کل دارایی ها / موجودی نقد + سرمایه گذاری کوتاه مدت

x_4 = بدهی های جاری / دارایی های آنی

x_5 = کل دارایی - بدهی جاری / سود عملیاتی

x_6 = کل دارایی - بدهی جاری / بدهی بلند مدت

x_7 = دارایی های ثابت + خالص سرمایه در گردش / فروش

Rob = Risk of bankruptcy = ریسک ورشکستگی

متغیر وابسته

عبارت است از شفافیت سودحسابداری که به پیروی از مقاله بارت (۲۰۱۴) به شرح زیر اندازه گیری می شود

$$TRANS_{i,t} = TRANSI_{i,t} + TRANSIN_{i,t}$$

عبارت $TRANSI$ است از شفافیت سودحسابداری صنعت که به آن شفافیت سودحسابداری بخش صنعت گفته می شود و $TRANSIN$ عبارت است از شفافیت سودحسابداری کلی شرکت که به آن شفافیت سودحسابداری کلیه شرکتها فارغ از نوع صنعت گفته می شود. لذا به منظور اندازه گیری شفافیت سود بخش صنعت از مدل زیر استفاده می شود که ضریب تعیین این مدل به عنوان شفافیت سود حسابداری بخش صنعت محسوب می شود [۱۱]:

$$R_{i,t} = a_{i,t} + \beta_1 E_{i,t} / P_{i,t-1} + \beta_2 \Delta E_{i,t} / P_{i,t-1} + \varepsilon_{i,t}$$

در این مدل :

$$R_{i,t} = \text{بازده سالانه سهام}$$

$$E_{i,t} = \text{سود هر سهم قبل از اقلام غیر عادی شرکت}$$

$$\Delta E_{i,t} = \text{تغییر در سود هر سهم قبل از اقلام غیر عادی}$$

$$P_{i,t-1} = \text{قیمت سهام در پایان سال}$$

ضریب تعیین (R^2) مدل بالا معرف شفافیت سود حسابداری بخش صنعت یعنی $TRANSI$ است

به منظور اندازه گیری شفافیت سود حسابداری کلی شرکتها یعنی $TRANSIN$ از مدل زیر استفاده می شود که ضریب تعیین که مدل به عنوان شفافیت سود حسابداری کلی شرکتها مد نظر قرار می گیرد [۱۱].

$$R_{P,t} = a_{P,t} + \beta_1 E_{P,t} / P_{P,t-1} + \beta_2 \Delta E_{P,t} / P_{P,t-1} + \varepsilon_{P,t}$$

در این مدل :

$$R_{P,t} = \text{بازده سالانه سهام}$$

$$E_{P,t} = \text{سود هر سهم قبل از اقلام غیر عادی شرکت}$$

$$\Delta E_{P,t} = \text{تغییر در سود هر سهم قبل از اقلام غیر عادی}$$

$$P_{P,t-1} = \text{قیمت سهام در پایان سال}$$

۴-۵-۲. روشها و مدل‌های مورد استفاده به منظور آزمون فرضیه

در پژوهش حاضر به منظور آزمون فرضیه پژوهش از تحلیل رگرسیون و همبستگی استفاده شده است. علت استفاده از تحلیل رگرسیون و همبستگی ماهیت پژوهش حاضر است که از نوع همبستگی می باشد. در پژوهش های توصیفی از نوع همبستگی به منظور آزمون فرضیه ها از تحلیل رگرسیون و ضریب همبستگی استفاده می شود.

۵. تجزیه و تحلیل داده ها و آزمون فرضیه های پژوهش

۵-۱. آمار توصیفی

آماره های توصیفی مربوط به متغیر های پژوهش به شرح جدول ۵ زیر می باشند:

جدول ۵: آمار توصیفی پژوهش

دامنه	کمینه	بیشینه	کشیدگی	چولایی	انحراف	میانه	میانگین	تعداد	آماره متغیر
0/48	0/9	1/38	0/14	0/7	0/1	0/3	0/3	57	TRANS
1/00	0/00	1/00	0/19	1/1	0/2	0/5	0/4	57	Rob
0	0	0	6	9	8	2	0	0	

۵-۲. آمار استنباطی

آزمون فرضیه پژوهش: به منظور آزمون فرضیه پژوهش که بیان می کند: شفافیت سود حسابداری دارای اثر معناداری بر ریسک ورشکستگی است به شرح زیر عمل می گردد:

نرمال سنجی داده های آماری مربوط به متغیرهای تحقیق

به منظور نرمال سنجی داده های آماری مربوط به متغیرهای پژوهش از آزمون جارک - برا استفاده شده است . خلاصه نتیجه این آزمون در ارتباط با متغیرهای تحقیق به شرح جدول زیر است :

جدول ۳: نرمال سنجی متغیرهای تحقیق

متغیر	ریسک ورشکستگی	هزینه سرمایه
آماره جارک - برا	۴۸۲۶۵.۲۱	32754.64
سطح معنی داری	۰,۰۰۰	0.000
مقایسه با ۰/۰۵	کوچکتر است	کوچکتر است
نتیجه آزمون	نرمال نیست	نرمال نیست

همانطور که ملاحظه می شود توزیع داده های آماری مربوط به متغیرهای پژوهش نرمال نیست . به منظور نرمال سنجی داده های آماری مربوط از روش جانسون در نرم افزار initab استفاده شده است و نتیجه حاصل از نرمال سنجی داده ها بعد از عمل نرمال سازی جانسون به شرح زیر می باشد

جدول ۴ : نرمال سنجی مجدد متغیرهای تحقیق بعد از تبدیلات جانسون

متغیر	ریسک ورشکستگی	هزینه سرمایه
آماره جارک - برا	0.819	0.428
سطح معنی داری	۰,۸۰۲	0.941
مقایسه با ۰/۰۵	بزرگتر است	بزرگتر است
نتیجه آزمون	نرمال است	نرمال است

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پایان جامع علوم انسانی

انتخاب روش اجرای رگرسیون

به منظور انتخاب از میان روش پانل (تابلویی) یا پولینگ (تلفیقی) جهت اجرای رگرسیون از آزمون F لیمر استفاده شده است. چنانچه سطح معنی داری این آزمون کمتر از ۰/۰۵ باشد استفاده از روش پانل جهت اجرای رگرسیون مناسب می باشد:

جدول ۵: نتیجه حاصل از آزمون F لیمر

نام آزمون	مقدار آماره	درجه آزادی	سطح معنی داری	نتیجه
F لیمر	۲,۸۳	(۵و۴۲۵)	0.000	استفاده از روش پانل

با توجه به جدول ۵ مشخص است که سطح معنی داری آماره در آزمون F لیمر کمتر از ۰,۰۵ است. لذا به منظور اجرای مدل رگرسیون استفاده از روش پانل مناسب می باشد.

انتخاب مدل اثرات ثابت یا تصادفی

به منظور انتخاب از میان مدل اثر تصادفی یا مدل اثر ثابت جهت اجرای رگرسیون به شیوه پانل از آزمون هاسمن استفاده شده است:

جدول ۶: نتیجه حاصل از آزمون هاسمن

نام آزمون	مقدار آماره	سطح معنی داری	درجه آزادی	نتیجه آزمون
هاسمن	6.318	0.000	1	روش اثر تصادفی

روش پانل برای اجرای رگرسیون به دو روش اثر تصادفی و اثر ثابت امکان پذیر است که به منظور انتخاب از میان این دو روش از آزمون هاسمن استفاده می شود. چنانچه سطح معنی داری آماره آزمون هاسمن کمتر از ۰,۱ باشد باید برای اجرای رگرسیون پانل از روش اثر تصادفی استفاده کنیم. با توجه به جدول ۶ مشخص است که سطح معنی داری مقدار آماره در آزمون هاسمن برابر

با ۰,۰۰۰ می باشد که این مقدار از عدد ۰,۱ کمتر است . لذا به منظور اجرای مدل رگرسیون به روش پانل باید از روش اثر تصادفی استفاده نمایم .

اجرای رگرسیون پانل (تابلویی) به شیوه اثرات تصادفی

نتایج حاصل از اجرای مدل رگرسیون پانل به شیوه اثر تصادفی در ارتباط با فرضیه تحقیق به شرح جدول ۷ می باشد :

جدول ۷: نتایج تخمین مدل باروش رگرسیون تابلویی به شیوه اثر تصادفی - متغیر وابسته : ریسک ورشکستگی

متغیرها	ضرایب متغیرها	انحراف استاندارد	آماره T	سطح معنی داری	مقایسه با ۰.۰۵	نتیجه در مدل
شفافیت سود حسابداری	- 0/1246	۲۰۸۱۳,۳	-۲.56	0.0025	کوچکتر	تاثیر گذار است
C	265.05	249.90	0.6 21	0.5 024	بزرگتر	تاثیر گذار نیست
آماره دوربین واتسون	۰۷/۲	استقلال خطاها از یکدیگر پذیرفته می شود زیرا آماره دوربین واتسون در بازه ۱.۵ تا ۲.۵ قرار دارد.				
ضریب تعیین مدل	۰.۱۶	۱۶ درصد از تغییرات متغیر ریسک ورشکستگی توسط متغیر شفافیت سود حسابداری بیان می شود.				
آماره فیشر	۶.۳۲	در این سطح خطی بودن مدل پذیرفته می شود.				
سطح معنی داری آماره فیشر	۰.۰۰۰	کمتر از ۰/۰۵ است لذا معنی دار بودن یا خطی بودن مدل پذیرفته می شود .				

نتایج تخمین مدل باروش رگرسیون تابلویی با اثر تصادفی (متغیر وابسته:ریسک ورشکستگی) نشان می دهد که :

افزایش شفافیت سود حسابداری دارای تاثیر منفی و معنی داری بر ریسک ورشکستگی می باشد . زیرا ضریب همبستگی میان آنها برابر با ۰/۱۲۴۶- می باشد . همچنین به دلیل اینکه سطح معنی داری آماره T برای ضریب همبستگی کمتر از ۰/۰۵ است می توان معنی دار بودن این تاثیر را

پذیرفت. از طرف دیگر سطح معنی داری آماره F فیشر در ارتباط با مدل کمتر از $0/05$ است که می توان گفت که مدل برازش شده به منظور آزمون فرضیه و تعیین تاثیر متغیر مستقل (شفافیت سود حسابداری) بر متغیر وابسته (ریسک ورشکستگی) معنی دار (خطی) است.

۶. بحث و نتیجه گیری

کاهش شفافیت سود حسابداری باعث افزایش ریسک اطلاعاتی شده و این امر باعث افزایش صرف ریسک و در نهایت باعث افزایش بازده مورد انتظار سرمایه گذاران می گردد [۹]. بازده مورد انتظار سرمایه گذاران در واقع همان هزینه سرمایه شرکت است و در صورت افزایش باعث تحمیل ریسک هایی از قبیل ریسک ورشکستگی بر شرکت می گردد [۱۱].

فرضیه پژوهش حاضر عبارت است از اینکه: شفافیت سود حسابداری دارای اثر معناداری بر ریسک ورشکستگی شرکت می باشد. به منظور آزمون این فرضیه از تحلیل رگرسیون و همبستگی به روش پانل و شیوه اثر تصادفی استفاده شده است. با توجه به جدول ۷، نتایج حاصل نشان دهنده قبول فرضیه پژوهش می باشد. همبستگی میان متغیر مستقل و وابسته برابر با $0/12-$ می باشد. همچنین سطح معنی داری آماره T در ارتباط با ضریب همبستگی کمتر از $0/05$ است و به همین دلیل معنی دار بودن تاثیر متغیر مستقل (شفافیت سود) بر متغیر وابسته (ریسک ورشکستگی) پذیرفته می شود. به منظور بررسی معنی دار بودن یا خطی بودن مدل نیز از آزمون F فیشر استفاده شده است با توجه به اینکه سطح معنی داری این آماره کمتر از $0/05$ می باشد می توان گفت که رابطه میان متغیر مستقل و وابسته معنی دار (خطی) است. با توجه به این نتایج در ارتباط با آزمون فرضیه پژوهش می توان چنین نتیجه گیری نمود که: شفافیت سود حسابداری دارای اثر معناداری بر ریسک ورشکستگی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد و نوع این تاثیر گذاری معکوس یا منفی است. یعنی با افزایش شفافیت سود حسابداری، ریسک ورشکستگی کاهش می یابد و بالعکس. یعنی هر چه قدر شفافیت سود حسابداری گزارش شده بیشتر باشد و از ابهام کمتری برخوردار باشد ریسک ورشکستگی شرکتهای کاهش می یابد و عکس قضیه هم درست است. شرکتهایی که سود گزارش شده آنها از شفافیت پایینی برخوردار است (دارای ابهام زیادی است) متحمل ریسک ورشکستگی بالایی خواهند شد و در آینده ممکن است در شرف ورشکستگی قرار گیرند. نتیجه پژوهش حاضر با نتیجه پژوهش های

انجام شده در بازارهای سرمایه توسعه یافته به ویژه با نتایج حاصل از پژوهش بارت (۲۰۱۴)، بارت (۲۰۱۳) و مارک لانگ (۲۰۱۰) مبنی بر اهمیت شفافیت سود حسابداری و تاثیر مثبت آن در موفقیت شرکت و اجتناب شرکت از خطر، انطباق دارد .

۷. پیشنهاد های پژوهش

در پژوهش حاضر مشخص گردید که شفافیت سود حسابداری دارای تاثیر منفی و معنی داری بر ریسک ورشکستگی شرکت می باشد . با توجه به این نتیجه پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه می گردد :

۱- به سازمان حسابرسی به عنوان مرجع تدوین کننده استانداردهای حسابداری کشور پیشنهاد می شود که به اهمیت شفافیت سود حسابداری توجه نموده و تدوین، توصیه و دستور رویه های حسابداری در قالب استاندارد به اهمیت شفافیت سود حسابداری و تاثیر این رویه ها بر شفافیت سود حسابداری توجه بیشتری نماید .

۲- به سازمان بورس و اوراق بهادار کشور پیشنهاد می شود تا در رویه های کنترلی و نظارتی خود بر اعمال گزارشگری مالی شرکتها آنها را ملزم به توجه به مسئله شفافیت سود حسابداری نمایند و از طریق خبر نامه های خود عواقب فقدان شفافیت سود حسابداری را به آنها هشدار دهند .

۳- به تمامی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پیشنهاد می گردد تا به منظور کاهش ریسک های خود از قبیل ریسک ورشکستگی به مسئله شفافیت سود حسابداری توجه کنند و در راستای ارتقای آن تلاش نمایند .

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع و مأخذ

۱. آذر، عادل، و منصور مومنی. (۱۳۸۵). "آمار و کاربرد آن در مدیریت"، جلد اول، تهران: انتشارات سمت.
۲. افلاطونی، عباس (۱۳۸۹)، "کاربرد اقتصاد سنجی در تحقیقات حسابداری، مدیریت مالی و علوم اقتصادی" چاپ اول، تهران، انتشارات ترمه.
۳. اسلامی بیدگلی، غلامرضا، خجسته، محمد علی (۱۳۸۸) "ارتقای تبیین بازده مورد انتظار مدل سه عاملی فاما و فرنچ با استفاده از بهره وری سرمایه ای" **تحقیقات حسابداری و حسابرسی**، شماره 1.
۴. بولو، قاسم، مهام، کیهان، گودرزی، اسماعیل (۱۳۸۹) "تغییر حسابرس مستقل و شفافیت اطلاعاتی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، **دانش حسابداری**، سال اول، شماره 1.
۵. کردستانی، غلامرضا، مجدی، ضیاء الدین (۱۳۸۶) "بررسی رابطه ی بین ویژگی های کیفی سود و هزینه سرمایه سهام عادی"، **بررسی های حسابداری و حسابرسی**، سال 14، شماره 48.
۶. شباهنگ، رضا. (۱۳۸۷). تئوری حسابداری. جلد اول. تهران: انتشارات سازمان حسابرسی.
۷. شباهنگ، رضا. (۱۳۹۰). تئوری حسابداری. جلد دوم. تهران: انتشارات سازمان حسابرسی.
۸. همتی، حسن. (۱۳۸۹). حسابداری میانه ۱. تهران: انتشارات ترمه.
9. Aksu, M. (2006), "Transparency & Disclosure in the Istanbul Stock Exchange: Did IFRS Adoption and Corporate Governance Principles Make a Difference". *Social Responsibility Journal*, Vol. 4 Iss: 3, Pp: 407 - 421.

11. Barth, M. E. Konchitchki, Y , And W.R. Landsman. (2013), "Cost Of Capital And Earnings Transparency." Working Paper, Stanford Universit and the University Of North Carolina at Chapel Hill.
12. Belkaoui . A.(1993). Accounting theory .hinsdale. daryden press.
13. Dhaliwal, Dan S. ; Zhen Li, Oliver; Tsang, Albert; Yang, Yong George. (2011). Voluntary Nonfinancial Disclosure and the Cost of Equity Capital: The Initiation of Corporate Social Responsibility Reporting. The Accounting Review, 86, 59- 100.
14. Hendrickson .Eldon . S –Michael . F .van breda .(1992). Accounting Theory . Homwood.il : Irwin
15. Fama, Eugene F. ; French, Kenneth R. (1993). Common Risk Factors in the Returns of Stocks and Bonds. Journal of Financial Economics, 33, 3-56.
16. Wolk.Harry I. James L .Dodd . Michael G Tearney .(2001). Accounting theory . Thomson south – western

The effect of Earnings transparency on Bankruptcy Risk in accepted companies in tehran Stock Exchange

Abstract

The present study examines the relationship between accounting earnings transparency and Bankruptcy risk . The population in this study are listed companies in Tehran Stock Exchange With the elimination of the use of systematic sampling of 114 companies was selected from among them. Jark test results - to show that the distribution of the dependent variable is not normal . To normalize the data was used by Johnson . hypothesis is that the relationship between earnings transparency and Bankruptcy risk is significantly . In order to test this hypothesis of random regression analysis to the effect Panel is used. The results of the regression model fitted in relation to the research hypothesis test indicates that the earnings transparency have significant effect on the Bankruptcy risk and kind of this impact, is the inverse (negative). with the Increase of earnings transparency the bankruptcy risk is reduced.

Keywords

Earnings Earnings transparency Bankruptcy risk .

